

طرح درس برای دروس
دکتر حسن محسنی
دانشیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران

مدیریت محترم گروه حقوق خصوصی و اسلامی

سلام

در ترم حاضر اینجانب دروس زیر را گفته‌ام و به تشخیص مدیریت محترم گروه حقوق خصوصی و اسلامی در ترم‌های مختلف میزبان دانشجویان محترم بوده‌ام:

- آیین دادرسی مدنی یک
- آیین دادرسی مدنی دو
- آیین دادرسی مدنی سه
- ادله اثبات دعوا
- آیین دادرسی مدنی برای ارشد حقوق خصوصی
- حقوق محیط زیست برای ارشد حقوق تجاری و اقتصادی بین‌المللی
- حل و فصل اختلافات تجاری برای ارشد حمل و نقل
- آیین دادرسی مدنی تطبیقی برای دکتری حقوق خصوصی

طرح درس آیین دادرسی مدنی یک (مقطع کارشناسی)

در درس آیین دادرسی مدنی یک که نخستین درس از سلسله دروس آیین دادرسی مدنی است بنیادهای حقوق دادرسی در کنار ویژگی‌ها و مشخصه‌های دادرسی و قواعد و مقررات آن مورد بررسی و مطالعه قرار می‌گیرد. درس با این مقدمه و مبانی آغاز می‌شود که بعضاً رنگ و بوی تاریخی و اجتماعی و فلسفی دارد. با آشنایی دانشجویان از این بنیادها و فرایافتها، آهسته آهسته نوبت می‌رسد به شناخت مراجع قضایی بسیار متنوع و رنگارنگ در نظام حقوقی ایران و به ویژه سامانه آیینیک کشور. دو شاخه اصلی نظام دادرسی یعنی دادرسی با برتری دیوان عالی کشور و مراجع قضایی زیر مجموعه آن در آغاز بررسی می‌شود و سپس، مرجعی متناظر و قرینه آن یعنی دیوان عدالت اداری و بدنه‌های اداری و شبهه قضایی کشور یک به یک با کارکردهای خاص خود مطالعه می‌شوند. هنگامی که دانشجویان با سامانه دادگستری کشور آشنا شدند، موضوع مدنی یا حقوقی در آیین دادرسی که وصف آن است آغاز می‌شود. به دانشجویان در این جا انواع دعاوی مدنی با تمرکز بر شرایط عمومی دادخواهی (نفع و سمت و اهلیت) آموزش داده می‌شود. هرگاه دانشجو این مبانی را آموزش دید باید دانشجو را به دادگاه مدنی برد. نخستین سخن در این دادگاه شناخت آن و صلاحیت و روش‌های حل اختلاف در صلاحیت است. با پرداختن به صلاحیت و آیین حل اختلاف در صلاحیت درس آیین دادرسی مدنی یک به پایان می‌رسد و دانشجو برای گرفتن درس آیین دادرسی مدنی دو آماده می‌شود.

طرح درس آیین دادرسی مدنی دو (مقطع کارشناسی)

این درسی است وسیع و حجیم هم از جهت محتوا و هم از منظر مطالعه آیین‌های گوناگون رسیدگی عاری از طواری دادرسی.

آری این درس با طرح دعوا و بررسی اصول حاکم بر دادرسی عادلانه آغاز شده و به جریان رسیدگی نخستین بدون کمترین عارضه و طواری می‌پردازد.

گام نخست این درس تا صدور رای پایانی در نتیجه دادرسی است که عادی ترین شیوه پایان یافتن فرایند رسیدگی است. رای شناسی گام دوم این درس است. انواع اعمال قضایی دادگاه‌ها در این جا بررسی می‌شود.

با بررسی رای، نوبت به بررسی و مطالعه حق شکایت اصحاب دعوا و اشخاص ثالث و احیانا مقامات قضایی از رای فرا می‌رسد.

انواع طرق شکایت عادی و فوق العاده موضوع گام سوم این درس است که وقت زیادی را از استاد برای تبیین تفاوت‌ها و توصیف کارکردها می‌گیرد.

با مطالعه این اصول و مبانی در کنار قواعد و مقررات فنی در این درس، درس دیگر حقوق دادرسی یعنی آیین دادرسی مدنی سه آغاز می‌شود.

طرح درس برای دروس

دکتر حسن محسنی

دانشیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران

طرح درس آیین دادرسی مدنی سه (مقطع کارشناسی)

این درس یکی از زیباترین و دلچسب‌ترین دروس مقطع کارشناسی حقوق است به این جهت که دانشجویان از جهت آشنایی با سامانه حقوقی واحدهای بسیاری را گذرانده است و از نگاه مبانی و اصول آیین دادرسی، گاه‌های روبه جلویی را پیموده و به فهم مناسبی از سامانه آیینیک کشور رسیده است.

در این درس دانشجویان آیین دادرسی پر از طواری را می‌خوانند. طواری ناشی از اصحاب دعوا مانند انواع دعاوی طاری. طواری ناشی از اقدامات تامینی و حفاظتی یا موقتی مانند تامین دلیل، تامین خواسته، تامین هزینه دادرسی، تامین اتباع بیگانه و دستورهای موقتی. طواری ناشی از برخی ادله به نحو مختصر و کوتاه. طواری ناشی از تفکیک نمون یا توام نمودن رسیدگی‌ها. طواری ناشی از سازش ابتدایی یا طاری و طواری ناشی از داوری و تا حدی هم میانجیگری.

در دل این درس است که دانشجویان مقطع کارشناسی برای اولین بار با مفاهیم اجرای اعمال و تصمیمات دادگاه‌ها آن هم از رهگذر اجرای قرارهای تامینی و موقتی آشنا می‌شوند.

درس آیین دادرسی مدنی سه سرشار است از تکنیک‌ها و فنون خاص حرفه‌ای که دانشجویان را به کمال دانش آیین دادرسی نزدیک می‌کند.

طرح درس برای دروس
دکتر حسن محسنی
دانشیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران

طرح درس ادله اثبات دعوا (مقطع کارشناسی)

این درس به اثبات و نمایاندن حق می‌پردازد. حق اثبات نشده حق ناموجود در جهان منازعات حقوقی است. شناخت اصول و قواعد کلی اثبات آغازگر موضوع درس است. پس از آن دانشجویان با نظام‌های طرفین گرای و قاضی گرای در اثبات آشنا می‌شوند و تحولات حقوق ایران در این باره را مطالعه می‌کنند. انواع دلایل مانند: سند، شهادت، کارشناسی، سوگند، امارات در کنار دلایل نوین الکترونیک مورد مطالعه و بررسی قرار می‌گیرند.

درس ادله اثبات دعوا یکی از دشوارترین دورس حوزه آیین دادرسی است که درسی به واقع بین رشته‌ای است؛ رشته‌های حقوق خصوصی؛ حقوق کیفری و حقوق اداری. در حقوق خصوصی نیز موضوعات متنوع خانواده، قراردادها و مسولیت مدنی مطرح می‌شود.

با آموزش این درس دانشجو با راه‌ها و ابزارهای احقاق حق در دادگاه‌ها آشنایی کامل می‌یابد.

طرح درس برای دروس

دکتر حسن محسنی

دانشیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران

طرح درس آیین دادرسی مدنی (مقطع ارشد حقوق خصوصی)

آیین دادرسی مدنی ارشد درسی است برای دانشجویانی که پیش از این با دروس آیین دادرسی مدنی و ادله اثبات آشنایی کافی داشته‌اند. از این رو، موضوع این درس تکرار همان مفاهیم یا آموزش دادن دوباره اصول و مبانی آغازین آیین دادرسی نیست بلکه نگاه این درس بسته به انتخاب استاد حسب مورد یک یا چند اصل یا قاعده کلی دادرسی است مانند آموزش اصول آیین دادرسی مدنی یا مطالعه قواعد کلی همچون اعتبار امر قضاوت شده. بخشی از این درس با تحقیق‌ها و پژوهش‌های دانشجویان مورد پژوهش قرار می‌گیرد. هدف از این درس آشنا نمودن دانشجویان رشته حقوق خصوصی و اسلامی با اصول و بنیادهای آیین دادرسی به طور تطبیقی و کاربردی است.

طرح درس حقوق محیط زیست (مقطع ارشد حقوق تجاری اقتصادی بین المللی)

حقوق محیط زیست ابعاد ملی و بین المللی گسترده‌ای دارد که مورد اخیر خود می‌تواند موضوع درسی جداگانه باشد. از نگاه ملی حقوق محیط زیست، حقوقی بین رشته‌ای است که هم در حقوق مدنی و هم در حقوق اداری و کیفری ضمانت‌اجراهای زیادی دارد. این حقوق از نگاه ملی و در یک تقسیم بندی کلی محیط زیست طبیعی و محیط زیست انسانی را دربرمی‌گیرد.

در این درس دانشجویان از جمله با حقوق جنگل‌ها و مراتع، حقوق حیات وحش و تنوع زیستی، حقوق محیط زیست دریا و سواحل و رودخانه‌ها و مانند آن، حقوق مبارزه با آلودگی هوا، صدا، آب و خاک در زندگی شهری و روستایی به ویژه صنایع آشنا می‌شوند.

مساله اصلی حقوق محیط زیست برای دانشجویان که ریشه در کم اطلاعی عمومی از قوانین و مقررات محیط زیست داخلی دارد، آگاهی بخشی به ایشان درباره قوانین و مقررات موجود است تا آنها بتوانند ضمانت‌اجراهای حقوقی، کیفری و اداری نقض این حقوق مهم و تاثیر گذار را به کار بندند.

آگاهی بخشی از سازمان‌ها و تشکیلات کشور در این باره بخش دیگری از درس حقوق محیط زیست است. همچنین مطالعه برخی آرای قضایی مهم و اثربخش.

از نگاه جامعه شناسی و تعامل فرهنگ و رسانه در موضوع محیط زیست و ایجاد علاقه و حساسیت بیشتر، دانشجویان با رهیافت‌های جامعه شناسی محیط زیست تا جایی که در این درس برای تبیین ضرورت‌ها و رفع نیازها لازم است آشنا می‌شوند.

طرح درس برای دروس

دکتر حسن محسنی

دانشیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران

طرح درس حقوق حل و فصل اختلافات تجاری (مقطع ارشد حمل و نقل)

حمل و نقل در همه روش‌های زمینی (موتوری و غیرآن)، هوایی، دریایی و ریلی دارای فرایندهای حل و فصل اختلافات ملی و بین‌المللی است. در واقع اصول حل و فصل اختلافات حمل و نقل در حمل با «حیوانات» یا طی مسیر و گشت و گذار با «پا» مطرح شده که به طور کلی ریشه در حقوق مدنی و حقوق تجارت دارد ولی آنگاه که در این چهار روش مورد بررسی قرار می‌گیرد هر یک ویژگی‌های مخصوص به خود را می‌یابد و تبعاً فرایندهایی را پیش بینی می‌کنند. در این درس، دانشجویان با نظام‌های رسمی حل و فصل اختلافات تجاری هم در کشور و هم به طور تطبیقی آشنا می‌شوند و سپس تلاش می‌شود مراجع خاص هر یک از شیوه‌های حمل و نقل و کارکرد و هدف آن‌ها تبیین گردد و سرانجام در این درس نظام مطلوب و نمونه حل و فصل اختلافات تجاری که به روش‌های قراردادی بیش از روش‌های رسمی-دولتی توجه دارد پرداخته می‌شود. در کنار این آموزش‌ها، دانشجویان در موضوعات مرتبط هر یک از حمل‌ها تحقیقات و پژوهش‌هایی را انجام می‌دهند.

طرح درس آیین دادرسی مدنی تطبیقی مقطع دکترای حقوق خصوصی

دانشجویانی که آموزش‌های کارشناسی و کارشناسی ارشد را دیده‌اند و با بنیادها، اصول و مبانی حقوق دادرسی آشنا شده‌اند و از تکرار همان مطالب بی‌نیاز گشته‌اند، مهمان این درس در دانشکده حقوق و علوم سیاسی هستند. موضوع این درس آیین دادرسی مدنی تطبیقی است از این رو، در هر دوره کوشش می‌شود دانشجویان با سامانه‌های حقوق دادرسی نمونه از نظام‌های حقوقی رومی-ژرمنی یا کامن لا آشنا شوند و راهکارهای نظام حقوقی ایران برای نیل به عدالت مدنی را از رهگذر مطالعات تطبیقی بیاموزند. شناخت و به کارگیری اصول دادرسی بخش دیگری از این درس است که بیشتر به شکل نظریه عمومی آموزش داده می‌شود. ژرفا بخشیدن به آموزش‌های حوزه آیین دادرسی رکن دیگر این درس است. مطالعات تاریخی-تطبیقی بخش انکار ناپذیر این درس است. به مقایسه گذاردن نظام حقوقی ایران برای شناخت نقاط قوت و ضعف آن، رکن اصلی این درس در دوره دکتری است.

در بیشتر موارد نظام حقوقی فرانسه یا نظام حقوقی آمریکا یا انگلستان، به لحاظ ارتباط یا قدمت یا تاثیر یا میزان پیشرفت، برای مقایسه برگزیده می‌شود.

شناخت هنجارها یا منابع هنجاری حقوق دادرسی مدنی ایران رکن دیگر این درس است.

کسی که این درس را می‌گذارند می‌تواند با نوشته‌های حقوقدانان ایرانی و خارجی در حوزه‌های مورد مطالعه در این درس بیشتر آشنا شود و با به دست آوردن آگاهی کافی از منابع علمی موجود، زمینه و بستر تحقیقات بعدی را فراهم نماید. به بیان دیگر، شناخت پژوهش‌های پیشین در حوزه آیین دادرسی مدنی بخش جدای ناپذیر این درس برای رسیدن به سطح مطلوب پژوهشی و یافتن داده‌های آموزشی است. هدف استاد در این درس، پرورش مدرسان خوب با دانش ژرف برای ادامه پژوهش در این باره است.

پژوهش بخش اصلی این درس است. تحقیقاتی هم که به دانشجویان این درس داده می‌شود با نگاه حل یک یا چند مشکل یا معضل حقوقی بزرگ کشور در حوزه حقوق دادرسی برگزیده می‌شوند. دانشجویان این درس، افزون بر تحقیق، باید رای درباره موضوعی از موضوعات آیین دادرسی مدنی را با کمک استاد برگزیده و آن را به شیوه‌ای که آموزش داده می‌شود، نقد کنند.